

Hodnoticí aktivita

Maluma komiks

Anotace

Aktivita Maluma komiks využívá čtyř návazných dílčích aktivit k uplatnění především kompetence komunikativní a tím umožňuje její hodnocení. Jednotlivé dílčí aktivity na sebe navazují a následná aktivita využívá získaných dovedností z předchozí dílčí aktivity. Podstatou aktivity je výtvarné vyjádření expresivity ve spojení s obsahem (zadaným slovně nebo zvukově).

Využívaným hodnotícím nástrojem je v prvních dvou dílčích aktivitách vztah kontrastních opozit a jejich postupné zjemňování, Ve druhých dvou dílčích aktivitách je využívána analogie zvuku a vizuálu. Samotný komiks je až součástí čtvrté dílčí aktivity a využívá předcházejících aktivit při tvorbě příběhu, který obsahuje záznam času, procesů a zvuků.

Věk – cílová skupina

3.–6. třída, 8–11 let (provedení v obrazové příloze seznamuje s výsledky žáků 4.–5. třídy)

Časová dotace (rozsah výuky)

Dvě dvouhodinové učební jednotky označené první a druhé výtvarné zadání.

Znalostní a kompetenční předpoklady žáků

Nemusí být specifické, obrazová příloha předvádí výsledky dětí bez jakékoliv přípravy.

Úlohy vyžadují ve výtvarné oblasti pozornost v prvním výtvarném zadání:

- k odlišnostem v expresi linky ve vazbě na možný obsah vyjádřený slovy;
- k jejímu kompozitnímu řešení.

Ve druhém výtvarném zadání:

- ke svázání těchto vizuálních proměn s analogickou oblastí zvuku;
- rozšířením do narace (komiksu).

Prostorové a materiální požadavky na realizaci

Kresebné prostředky: tužky různých měkkostí/tvrdosti, guma, papíry A3

Vzdělávací obor

Výtvarná výchova

Očekávaný výstup

VV-5-1-06 nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil.

Hodnocená klíčová kompetence

Kompetence komunikativní a částečně kompetence k řešení problémů a kompetence sociální a personální.

Podrobnější informace k hodnoceným schopnostem a dovednostem klíčové kompetence

Při řešení hodnotící aktivity budou žáci uplatňovat následující schopnosti a dovednosti:

- s každým následujícím krokem, kdy žáci ve výtvarném zadání řeší problém vztahu mezi slyšeným, viděným a jejich expresivním obsahem, zpřesňují vztah linky, jejího způsobu, kompozitního řešení, zvukové analogie a významového obsahu, tedy exprese, který vyjadřují pohybem a slovem. Tedy jemnějším rozruzněním způsobu kresby a jazykového vyjádření exprese rozvíjí kompetenci komunikativní. Z oborových znalostí rozvíjí vztah

mezi gestickou abstrakcí a jejím možným expresivním významem. Reflexe napříč provedeními přinese situaci dvou poznávacích perspektiv: já/oni, tedy časté reflektivní srovnávání přináší posun v kompetenci sociální a personální.

Souhrnně řečeno jednotlivé kompetence se odráží například následujícím způsobem:

- kompetence komunikativní, kdy žák volí stále přiléhavější slovní vyjadřování, naslouchá a chápe jiná stanoviska, postupně rozumí typům obrazů, gest a zvuků;
- kompetence k řešení problémů, kdy žák vyhledává varianty řešení a je samostatný, kriticky myslí a obhájí svá řešení;
- kompetence sociální a personální, kdy žák reflektuje tvorbu ve vzorci „já a celek“.

Součásti hodnocí aktivity¹

Maluma komiks_ didaktické komentáře pro učitele

Maluma komiks_ zadání pro žáky

Struktura a organizace realizace KKP

První výtvarné zadání:

- kresba expresí ve vzájemných opozitech s cílem zjemnit proměny expresí v lince: přítlak, odlehčení, přechod k malířskému užití linie ve vztahu k expresi;
- řešení plochy a kompozice, generováno ze vztahu mezi kresebným výrazem a jeho významem vyjádřeným slovně (s využitím předchozích přítlaků, což je hodnoceno).

Druhé výtvarné zadání:

- slyšené/viděné, vztah mezi zvukem a tvarem (s využitím variací kompozice, což je hodnoceno);
- maluma komiks s „akustickými hrdiny“ a se záznamy časů, procesů a zvuků (s hodnocením všech předcházejících variant/možností).

Poznámky k organizaci

Předpokladem je, aby učitel o daných jevech komunikoval dostatečně odlišným a přesným jazykem a sám tyto jevy tvůrčím způsobem ovládal a varioval.

V prvním výtvarném zadání:

- proměny expresí v lince: přítlak, odlehčení, přechod k malířskému užití linie ve vztahu k expresi;
- kompozitní varianty, je poučen v dějinách umění zejména druhé moderny (gestická abstrakce, gestický expresionismus).

¹ Zdrojem všech použitých obrázků je autorský tým.

Ve druhém výtvarném zadání:

- vztahy mezi slyšeným a viděným: výklad, používání vyslovovaných slabik a shluků fonémů udržuje směrem k jejich zvukovosti, hudebnosti a rytmičnosti, nikoliv k běžně významovému komunikačnímu užití jazyka;
- je schopen komplexního hodnocení všech probraných variant.

Během řešení žák zjemňuje a zpřesňuje expresivitu použití kresebného média ve škále od kresebného k malířskému, v návaznosti řeší rozmanitost kompozice. Tuto expresivitu svazuje s co nejpriléhavějším obsahem vyjádřeným slovy. (Slovní rozmanitost připravuje učitel.) Z kontrastních dvojic způsobu provázání lze odvodit, jak vztahy chápe.

V druhé části zadání analogicky provazuje viděné se zvukovou částí. Pohyb ve zvuku je kontrolní pro pohyb ve výtvarném projevu, rozmanitost zvuku (každé písmeno abecedy je odlišné od ostatních) neumožňuje opakovat žádnou výtvarnou variantu. Tyto analogie žák nejprve registruje, pak rozvíjí. Ze způsobu rozvinutí lze odvodit, jak je chápe. Nakonec je sám vytváří.

Samostatně vytváří Maluma komiks, komunikuje o důvodech volby. Má povědomí o všech možných mediálních možnostech, ovšem ne všechny využívá, to je vhodné zahrnout do hodnocení.

Ze stejné perspektivy reflektuje díla ostatních: mohlo být použito – opravdu bylo funkčně použito.

Hodnocení

V prvním výtvarném zadání:

- hodnoceno je zjemnění v použití média adekvátně k obsahu a zpřesnění slovního vyjadřování v kontrastních (kontrolních) dvojicích. Vazby zpřesnělé kresebné – metaforický obsah, to, že proměna způsobu linky a kompozice generuje proměny obsahu. Učitel dodává stále jemnější slovní vyjádření v kontrolních kontrastních dvojicích exprese a žák je následuje ve výtvarném provedení. Hodnocen je u jednotlivých žáků dostatečně široký (neopakující se) repertoár těchto vazeb v kontrolních kontrastních dvojicích. V celku všech prací je hodnocena mediální rozmanitost (nikoliv sjednocení) ve vazbě na obsah napříč provedeními žáků;
- kompozice – hodnocena je rozmanitost napříč provedeními žáků, tj. co ještě odpovídá zadání a neopakuje se u nikoho jiného.

Ve druhém výtvarném zadání:

- hodnocení vztahu mezi slyšeným a nakresleným závisí na porovnávání s maluma oblými tvary a takete ostrými, křivolakými tvary. Každé opakování, byť jen části těchto tvarů, je hodnoceno záporně (odlišnost fonémů, kombinace zvuků – odlišnost tvarů). Kladně hodnoceno je opuštění základních tvarů maluma/takete a generování nové tvarovosti ve vazbě na slyšené;
- hodnocení v maluma komiksu se soustředí především na vyjádření procesů, zvuků a časů. V návaznosti na předchozí úkoly je záporně hodnocen návrat k bezpříznakové linearitě kresby bez kontrastu, tedy bez malířských a přítlakových možností média, kompozitní variantnosti, což je negování předchozích zkušeností a dovedností.

Poznámka: Jestliže žák opustí v Maluma komiksu zadání kontrastů a vytvoří vlastní komplexní morfologii řešených tvarů (vlastní opakující se pravidla dostatečné rozmanitosti) v návaznosti na naraci komiksu, je hodnocen kladně. Hodnoceno je pak nově nalezené morfologické řešení. Každé inovativní porušení pravidel je v expresivních oborech hodnoceno kladně (je-li inovativní).

Záporně je hodnoceno opakování takety a malumy, stereotypně řešené využití plochy, nedostatečně odlišitelné exprese tvaru, zvuků a procesů, očekávatelná závěrečná zápletka v komiksu.

Obměna KKP ve výuce

Didaktické doporučení pro obměnu úlohy pro jiný kontext. Optimálně tak, aby mohly být využity hodnotící nástroje, ale i pro volnější rozvojové pojetí: **konceptová analýza** odděluje jednotlivé vrstvy díla (čímž je činí myslitelné), a je proto vhodným nástrojem pro hodnocení expresivního díla vždy. **1. Denotace:** Kam dílo odkazuje? Co jsem rozpoznal/a? **2. Exemplifikace:** Jak je dílo doslovně utvořeno? (Způsob přítlaku, rozostřenosti, barevnosti, haptických kvalit, světelných kvalit, měřítko, druhu papíru a způsob ořezu...) **3. Expresse:** Jaký výraz z naší zkušenosti si dílo na základě předchozích vrstev (denotace a exemplifikace) přivolává? Jedná se o metaforu: doslovně přerušovaná linie může být metaforicky neurčitá, křehká; doslovně vyryté může být metaforicky suverénní, agresivní; doslovně rozmazané může být metaforicky nehmotné, nejasné... atd.

Literatura

DYTRTOVÁ, K., RAUDENSKÝ, M. a kol. *Ko-text*. Praha: PF Univerzita Karlova, 2015; Ústí nad Labem: UJEP FUD, 2015, s. 51–55, s. 220. ISBN 978-80-7290-828-8.

DYTRTOVÁ, Kateřina. 2020. Kvalita na rozhraní umění a vědy. *Kultura, umění a výchova*, 8(1) [cit. 2020-11-02]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: <https://www.kuv.upol.cz/post/kvalita-na-rozhran%C3%AD-um%C4%9Bn%C3%AD-a-v%C4%9Bdy>.